

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 7CoCsp/32/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8119211036
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 01. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Branislav Breza
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2023:8119211036.5

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Branislava Brezu a sudcov JUDr. Milana Majerníka a JUDr. Anny Kovalovej v právnej veci žalobcov: 1/ A. B., nar. XX.XX.XXXX, bývajúcej v C. B. XXX a 2/ D. B., nar. XX.XX.XXXX, bývajúceho v C. B. XXX, právne zastúpených JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom so sídlom vo Svidníku, na ul. Sovietskych hrdinov č. 66, proti žalovanému: Slovenská sporiteľňa, a.s., so sídlom v Bratislave, na ul. Tomášikovej č. 48, IČO: 00 151 653, právne zastúpenému Advokátska kancelária Mária Grochová a partneri s.r.o., so sídlom v Košiciach, na ul. Bočnej č. 10, IČO: 36 863 017, o vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 793,93 eur s prísl. a o určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok, o odvolaniach žalobcov a žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Prešov zo dňa 13.06.2022 č.k. 29Csp 135/2019-323, takto

rozhodol:

Potvrdzuje rozsudok vo výroku o uložení povinnosti žalovanému zaplatiť žalobcom v 1. a 2. rade sumu 793,93 eur s 5 % -ným úrokom z omeškania ročne od 28.06.2019 do zaplataenia a vo výroku o priznaní náhrady trov konania žalobcom v 1. a 2. rade v rozsahu 100 %.

Mení rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky tak, že zmluvná podmienka uvedená v Zmluve o splátkovom úvere zo dňa 16.11.2009 v časti I. Základné podmienky, bod 1., v znení: "Spracovateľský poplatok: 122,78 eur (3.698,87 Sk) uhradený pri uzatvorení úverovej zmluvy z prostriedkov úveru a poplatok za správu úveru: 1,99 eur (60,- Sk) mesačne odo dňa uzatvorenia úverovej zmluvy", je neprijateľná.

Žalobcom v 1. a 2. rade vo vzťahu k výroku o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky sa priznáva náhrada trov prvoinštančného konania v rozsahu 100 %.

Žalobcom v 1. a 2. rade sa priznáva náhrada trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

odôvodnenie:

Prvoinštančný súd napadnutým rozsudkom uložil žalobcom v 1. a 2. rade povinnosť zaplatiť žalovaným sumu 793,93 eur s 5 %-ným úrokom z omeškania ročne od 28.06.2019 do zaplataenia. Žalobu o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky vo vzťahu k spracovateľskému poplatku a poplatku za správu úveru zamietol. Žalobcom vo vzťahu k nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Vo vzťahu k zamietavej časti rozsudku táto náhrada trov bola priznaná žalovanému.

Rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobcovia uzatvorili so žalovaným dňa 16.11.2009 zmluvu o splátkovom úvere. Jej predmetom bolo poskytnutie úveru vo výške 6.000 eur. Podľa žalobcov v ich prospech došlo k vyplateniu úveru iba vo výške 5.877,22 eur po odpočítaní sumy spracovateľského poplatku, ktorý bol

v zmysle zmluvného dojednania uhradený z prostriedkov úveru. V prospech žalovaného boli poukázané úhrady v celkovej výške 6.671,15 eur s tým, že posledná úhrada bola zrealizovaná dňa 08.10.2010 vo výške 5.781,48 eur.

Vo veci bolo už raz rozhodnuté, a to rozsudkom Okresného súdu Prešov zo dňa 08.04.2020 č.k. 29Csp 135/2019-69 v spojení s opravným uznesením Okresného súdu Prešov zo dňa 27.11.2020 č.k. 29Csp 135/2019-195 a rozsudkom Krajského súdu v Prešove zo dňa 29.04.2021 č.k. 7CoCsp 5/2021-204. Po rozhodnutí odvolacieho súdu predmetom sporu zostal iba nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia a nárok na určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky vzťahujúcej sa na spracovateľský poplatok a poplatok za správu úveru.

Z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24.01.2018 vo veci 6Cdo 29/2017 nesporne vyplýva, že za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutia súdov Slovenskej republiky vydané Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 01.01.1993, ako aj rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali (R71/2018 – Zbierka stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 8/2018). Z rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veciach 7Cdo 112/2019 zo dňa 17.10.2019 a 1Cdo 183/2018 zo dňa 25.02.2020 nesporne vyplýva, že pokiaľ ide o posúdenie správnosti záveru odvolacieho súdu, že zmluva o spotrebiteľskom úvere neobsahuje údaj o výške, počte a termínoch splátok istiny a úrokov, a preto je potrebné úver na jej základe poskytnutý považovať za bezúročný a bez poplatkov, je potrebné uviesť, že eurokonformný výklad ust. § 4 ods. 2 písm. i) zákona č. 258/2001 Z.z. umožňuje dospieť k záveru, že toto ustanovenie nevyžaduje, aby zmluva o úvere obsahovala presné vymedzenie vnútornej skladby jednotlivých splátok, to znamená určenie, aká časť každej jednotlivej splátky sa použije na splátku istiny a aká jej časť spláca bežné úroky a poplatky. Účelom predmetného ustanovenia nebolo to, aby mal spotrebiteľ už pri uzatvorení zmluvy k dispozícii v číselnom vyjadrení informáciu, aká časť bude v tej-ktorej anuitnej splátke pripadať na istinu, aká na úrok za poskytnutie úveru a aká na iné platby. V uvedenej súvislosti dovolací súd uviedol, že aj podľa záverov uvedených v rozhodnutí Súdneho dvora EÚ zmluva o úvere uzatvorená na dobu určitú, stanovujúca amortizáciu istiny po sebe nasledujúcimi splátkami, nemusí vo forme amortizačnej tabuľky spresňovať, aká časť každej splátky bude započítaná na vrátenie istiny. Potrebné informácie o vnútornej skladbe anuitnej splátky podáva veriteľ na žiadosť spotrebiteľa, a to bezplatne, kedykoľvek počas doby trvania zmluvy.

Z uvedeného teda vyplýva, že právny názor súdu prvej inštancie, ako aj odvolacieho súdu o absencii obligatórnej náležitosti zmluvy podľa ust. § 4 ods. 2 písm. i) zákona č. 258/2001 Z.z. je v rozpore s rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít.

S poukazom na ust. § 391 ods. 2 C.s.p. je však súd prvej inštancie viazaný právnym názorom odvolacieho súdu o absencii obligatórnej náležitosti zmluvy podľa ust. § 4 ods. 2 písm. e) a písm. j) zákona č. 258/2001 uvedeného v odôvodnení rozsudku vydaného vo veci 7CoCsp 5/2021 dňa 29.04.2021. Na základe absencie obligatórnej náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere, predpokladanej ust. § 4 ods. 2 písm. e) a písm. j) zákona č. 258/2001 Z.z. vznikol žalobcom v súlade s ust. § 451 Občianskeho zákonníka nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške rozdielu realizovaných úhrad splátok úveru a poskytnutých úverových prostriedkov.

Z predložených listín nesporne vyplýva, že žalovaný na základe predmetnej úverovej zmluvy poskytol žalobcom úverové prostriedky v celkovej výške 5.877,22 eur (výška úveru 6.000 eur mínus spracovateľský poplatok 122,78 eur) a žalobcovia v jeho prospech realizovali úhradu v celkovej výške 6.671,15 eur s tým, že poslednú úhradu poukázali žalovanému dňa 08.10.2010 vo výške 5.781,48 eur a teda majú nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 793,93 eur.

Právo na vydanie získaného bezdôvodného obohatenia sa môže premlčať tak v subjektívnej, ako aj objektívnej dobe. Ak sa povinný subjekt premlčania dovoľá, nemožno oprávnenému právo na vydanie získaného bezdôvodného obohatenia priznať, ak márne uplynula aspoň jedna z uvedených lehôt. Začiatok plynutia subjektívnej a objektívnej lehoty je stanovený odlišne a na sebe nezávislý je aj priebeh plynutia, ako aj ich skončenie. Pre začiatok plynutia dvojročnej subjektívnej premlčacej doby je rozhodujúci deň, kedy sa oprávnený skutočne dozvedel, že na jeho úkor došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto bezdôvodné obohatenie získal. Pre začiatok plynutia objektívnej premlčacej doby je rozhodujúci okamih, keď k získaniu bezdôvodného obohatenia skutočne došlo. V prípade práva na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia je ustanovená kombinovaná premlčacia doba, t.j. subjektívna a objektívna. Subjektívna premlčacia doba je kratšia – dvojročná a objektívna doba je buď trojročná v prípade bezdôvodného obohatenia vzniknutého z nedbanlivosti alebo desaťročná, ak ide o úmyselné bezdôvodné obohatenie. V posudzovanom prípade je rozhodujúcou otázkou, kedy začala plynúť subjektívna dvojročná premlčacia doba. Za rozhodujúci pre začiatok jej plynutia treba považovať deň, kedy sa oprávnený v konkrétnom prípade skutočne dozvie o tom, že na jeho úkor došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto ho získal. Nie je pritom rozhodujúce, že oprávnený mal možnosť sa potrebné skutočnosti dozvedieť už skôr. V danom prípade teda nie je podstatná a rozhodujúca skutočnosť, kedy sa žalobca pri riadnej starostlivosti musel alebo mohol dozvedieť, že na jeho úkor došlo k vzniku bezdôvodného obohatenia, ale je rozhodujúce, kedy sa o tejto skutočnosti skutočne dozvedel.

Z predloženého prehlásenia Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS vyplýva, že žalobcovia dňa 17.05.2019 predložili spornú zmluvu o splátkovom úvere, po posúdení ktorej boli informovaní, že zmluva je bezúročná a bezpoplatková a obsahuje neprijateľné zmluvné podmienky. Na strane veriteľa malo dôjsť k bezdôvodnému obohateniu vo výške 793,93 eur, pričom Združenie žalobcom odporučilo obrátiť sa vo veci na advokáta.

Štatutárny zástupca občianskeho združenia uviedol, že komunikácia medzi združením a spotrebiteľmi vo všeobecnosti prebieha tak, že sa spotrebiteľia prídu poradiť, ak majú problém so splátkami alebo exekúciou. Následne dôjde k zaevidovaniu generálií klienta, čísla zmluvy a veriteľa. Potom prichádza samotné posudzovanie zmlúv, kedy informujú spotrebiteľov, či tieto obsahujú všetky obligatórne náležitosti zmluvy, alebo či jej obsahom nie sú nejaké neprijateľné podmienky. Vo vzťahu k žalobcom k tomu došlo tak, ako je to uvedené v prehlásení.

Z uvedeného teda vyplýva, že pokiaľ boli žalobcovia poučení o vzniku bezdôvodného obohatenia zo strany Občianskeho združenia dňa 28.05.2019 a žalobu súdu doručili 21.06.2019, potom nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia bol uplatnený v rámci dvojročnej subjektívnej premlčacej doby predpokladanej ust. § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

S poukazom na viazanosť právnych názorov odvolacieho súdu vysloveným v rozsudku vo veci 7CoCsp 5/2021 na daný prípad sa aplikovala 10-ročná objektívna premlčacia doba.

Aj Ústavný súd Slovenskej republiky v rozhodnutí zo dňa 05.12.2018 sp. zn. I. ÚS 430/2018 sa stotožnil z hľadiska ochrany základných práv s názorom okresného, ako aj krajského súdu, že subjektívna a premlčacia doba na vydanie bezdôvodného obohatenia začala plynúť spotrebiteľovi od chvíle, keď sa od Združenia na ochranu spotrebiteľov dozvedel o bezdôvodnom obohatení a akceptoval aj 10-ročnú premlčaciu dobu na vydanie bezdôvodného obohatenia.

Keďže žalobcovia uhrádzali splátky úveru od 20.01.2010 do 08.10.2010, potom doručením žaloby 21.06.2019, nemohlo dôjsť k premlčaciu nároku ani v rámci uplynutia 10-ročnej objektívnej premlčacej doby.

Súd prvej inštancie preto žalobe o zaplatenie bezdôvodného obohatenia vo výške 793,93 eur s 5 %-ným úrokom z omeškania ročne vyhovel.

Čo sa týka žaloby o určenie neprijateľnej zmluvnej podmienky, vo všeobecnosti možno konštatovať, že neprijateľnou zmluvnou podmienkou je podmienka, ktorá vyvoláva v neprospech spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany hrubú nerovnováhu. Prvoinštančný súd v rámci realizácie postupu v zmysle ust. § 181 ods. 2 C.s.p. skonštatoval, že sú mu známe rozhodnutia všeobecných súdov Slovenskej republiky vo vzťahu určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky spracovateľského poplatku a poplatku za správu úveru vo vzťahu k iným dodávateľom. Z odôvodnení týchto rozhodnutí nesporne vyplýva, že neprijateľnou podmienkou je aj zmluvné dojednanie, ktoré vyjadruje finančný záväzok spotrebiteľa za plnenie, ktoré mu po materiálnej stránke nie je dodané a slúži v skutočnosti záujmom dodávateľa. Vo vzťahu k poplatku za správu úveru súdy uviedli, že zo zmluvy, ani zo všeobecných obchodných podmienok nie je zrejmé, aké úkony veriteľa v prospech dlžníka majú byť týmto poplatkom odmeňované. Takéto ustanovenie tak celkom jednoznačne zakladá pre veriteľa nárok na ďalšiu peňažnú výhodu voči dlžníkovi, teda spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach medzi dodávateľom a spotrebiteľom. Vo vzťahu k akceptovateľnosti spracovateľského poplatku sa poukázalo na to, že samotný dodávateľ opodstatnenosť tohto poplatku odvíja od práva na odplatu za poskytnutie úveru a práve v tom je zásadný rozpor vedúci k právnemu záveru súdu prvej inštancie o neprijateľnosti takejto zmluvnej podmienky. Z označenia spracovateľský poplatok je jednoznačné, že má ísť o poplatok za spracovanie úveru, teda za úkony zo strany veriteľa súvisiace s poskytnutím úveru, ako napr. oslovenie dlžníka, zistenie jeho údajov, vypracovanie a uzavretie konkrétnej zmluvy, ktoré sú internou záležitosťou veriteľa a súčasťou jeho nákladov. Odplata za poskytnutý úver má byť dojednaná jednoznačne a to napr. dojednaním úroku a nie je dôvod odplatu za poskytnutý úver skrývať pod akýsi spracovateľský poplatok.

Je nepochybné, že novelou Občianskeho zákonníka, v znení účinnom od 01.04.2004 (zákon č. 150/2004 Z.z.), boli prevzaté právne akty Európskych spoločenských a EÚ uvedené v prílohe (§ 879g Občianskeho zákonníka), medzi inými aj Smernica Rady 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách. Bez ohľadu na doterajšiu rozhodovaciu činnosť všeobecných súdov Slovenskej republiky pri posudzovaní zmluvnej podmienky poplatkov za správu a poskytnutie úveru, súd prvej inštancie považoval za právne významný výklad Smernice 93/13/EHS rozsudkom Súdneho dvora EÚ vo veci C-621/17 z 03.10.2019.

Odvolací súd v tejto časti rozsudok súdu prvej inštancie zrušil majúc za to, že rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-621/17 je bezvýznamný, nakoľko sa týka výkladu Smernice Rady 93/13/EHS vo vzťahu k maďarskému právu a nie k právu platnému na území Slovenskej republiky.

Prvoinštančný súd je síce podľa ust. § 391 ods. 2 C.s.p. viazaný právnym názorom odvolacieho súdu, avšak iba za predpokladu, že nedošlo k zmene rozhodovacej činnosti najvyšších súdnych autorít pri posudzovaní nároku po rozhodnutí odvolacieho súdu.

V tejto súvislosti sa poukázalo na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 28.02.2022 vydané pod sp. zn. 7Cdo 294/2019. Z tohto rozhodnutia vyplýva, že v zmysle rozsudku Súdneho dvora vo veci C-621/17 zo dňa 13.10.2019 článok 4 ods. 2 a článok 5 Smernice Rady 93/13 EHS z 05.04.1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že z požiadavky, podľa ktorej musí byť zmluvná podmienka formulovaná jasne a zrozumiteľne nevyplýva povinnosť, aby také zmluvné podmienky, o aké ide vo veci samej, ktoré neboli individuálne dohodnuté a sú obsiahnuté v zmluve o úvere uzatvorenej so spotrebiteľmi, pričom presne určujú sumu poplatkov za správu a poplatku za poskytnutie úveru, ktoré znáša spotrebiteľ, spôsob ich výpočtu a dátum splatnosti, tiež podrobne špecifikovali všetky služby poskytované ako protihodnota dotknutých súm. Z označenia sporného poplatku vyplýva, že ide o poplatok za poskytnutie úveru, teda za úkony na strane veriteľa, ktoré sú nevyhnutné pre uzavretie zmluvy a ktoré sú jeho internou záležitosťou a súčasťou jeho nákladov, teda za úkony veriteľa súvisiace s poskytnutím úveru ako vypracovanie zmluvy a jej uzavretie a pod. Poplatok za poskytnutie úveru teda predstavuje cenu za poskytovanie služieb veriteľom, pričom možnosť

jeho uplatňovania pripúšťa zákon č. 129/2010 Z.z. a táto možnosť vyplýva aj z judikatúry Súdneho dvora EÚ. Nemožno teda v súvislosti s dojednaním poplatku za poskytnutie úveru dospieť k záveru o existencii nekalej zmluvnej podmienky.

Súd prvej inštancie preto žalobu o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky zamietol.

Výrok o trovách odôvodnil ust. § 255 ods. 1 a § 262 ods. 2 C.s.p.

Proti tomuto rozsudku podali v zákonom stanovenej lehote odvolania tak žalobcovia, ako aj žalovaný.

Žalobcovia navrhli rozsudok v jeho zamietavej časti zmeniť tak, aby ich žalobe bolo v celom rozsahu vyhovené. Ako dôvod uviedli, že súd sa vôbec nezaoberal ťažiskovou argumentáciou, a to posúdením poplatkov skrz ust. § 53 ods. 4 písm. t) Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého za neprijateľné zmluvné podmienky sa považujú najmä ustanovenia, ktoré požadujú od spotrebiteľa plnenie za službu, ktorej poskytnutie dodávateľom v prevažnej miere nesleduje záujmy spotrebiteľa. Rovnako je mylná predstava súdu prvej inštancie, pokiaľ zamietnutie žaloby v časti o určenie neprijateľnosti spracovateľského poplatku a poplatku za správu úveru opiera o rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-621/17 z 03.10.2019. Ako už konštatoval v tomto konaní odvolací súd vo svojom zrušujúcom rozhodnutí, tak v konaní pred Súdnym dvorom Európskej únie sa posudzovalo maďarské spotrebiteľské právo, ktoré nie je zhodné so slovenským spotrebiteľským právom.

Smernica Rady 93/13/EHS nevyžaduje plnú harmonizáciu, a preto § 53 ods. 4 písm. t) Občianskeho zákonníka nie je v rozpore so Smernicou. Za takejto situácie ani rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-621/17 nijakým spôsobom neruší slovenskú právnu úpravu obsiahnutú v § 53 ods. 4 písm. t) Občianskeho zákonníka, naviac ak ustanovenie § 53 ods. 4 písm. t) Občianskeho zákonníka ani nie je v žiadnom rozpore s týmto rozsudkom, ale je s ním v zhode, nakoľko § 53 ods. 4 písm. t) Občianskeho zákonníka ani podrobnú, ani žiadnu špecifikáciu všetkých služieb poskytnutých ako protihodnotu dotknutých poplatkov nevyžaduje.

Naviac ustanovenia zmluvy o splátkovom úveru obsahujúce úpravu spracovateľského poplatku a poplatku za správu úveru, ako súčasť odplaty, sú nejasné a nezrozumiteľné. Zmluva bola uzatvorená počas účinnosti zákona č. 258/2001 Z.z., a preto má obsahovať rozčlenenie splátky, ako na to správne poukazoval súd prvej inštancie v odôvodnení svojho prvotného rozsudku. Úverová zmluva rozčlenenie splátky neobsahuje, preto bez zložitých výpočtov žalobcovia nevedia zistiť, čo splátka obsahuje, keď v popisnej časti k splátke 96,18 eur od 20.12.2009 je uvedená splátka vo výške istiny, úrokov, úrokov z omeškania, poplatkov, nákladov banky spojených s úverom.

Žalovaný požadoval rozsudok v jeho vyhovujúcej časti zmeniť tak, aby žaloba žalobcu bola zamietnutá. Zdôraznil, že so záverom rozsudku v otázke premlčania žalobného nároku na vydanie plnenia z údajného bezdôvodného obohatenia nie je možné súhlasiť. Procesne nekorektný a nevyhovujúci je spôsob, akým bolo vykonané dokazovanie v otázke nadobudnutia vedomosti spotrebiteľov o preplácaní úveru, pričom tento skutkový záver bol získaný z obzvlášť nevierohodného dôkazu. Zistenie určitej vedomosti fyzickej osoby z písomného prehlásenia právnickej osoby odporuje predovšetkým princípom ústnosti, priamosti a bezprostrednosti civilného sporového procesu, ktoré umožňujú, aby poznanie sporných skutočností bolo čo najviac bezprostredné. Niet najmenšieho dôvodu, aby sa uprednostnilo akési písomné stanovisko na spore nezúčastneného subjektu, navyše vyhodnotené až ex post po udalosti, ktorá má ním byť zaznamenaná. V tomto konkrétnom prípade išlo o vyhlásenie zo dňa 28.05.2019 popisujúce udalosť, ku ktorej malo dôjsť údajne dňa 17.05.2019. Žalobcovia o okolnostiach nadobudnutia svojej vedomosti nevypovedali vôbec nič. Prvoinštančný súd preto určite nebol oprávnený jednoducho uveriť písomnému vyhláseniu spotrebiteľského združenia a pri hodnotení dôkazov ho nijako nekonfrontovať s absenciou akéhokoľvek relevantného preukázania rozhodujúcich skutočností

priamymi dôkazmi. Ak podľa rozsudku má byť rozhodujúca vedomosť spotrebiteľa, ide o jeho vnútorný psychický stav, ktorý sa sám o sebe nemôže stať predmetom dokazovania a jeho nositeľom je navyše práve ten subjekt, ktorý podal žalobu a ktorý má teda bezprostredný záujem na určitom výsledku sporu. Akákoľvek pochybnosť alebo nepresvedčivosť by preto mala byť aplikovaná výlučne na jeho ťarchu.

Rovnocenné výhrady žalovaný vzniesol aj voči posúdeniu ďalšej významnej sporovej otázky – dĺžky objektívnej premlčacej doby a s tým spojeného zisťovania údajného úmyslu obohacovať sa ako dôvodu uplatnenia 10-ročnej premlčacej doby.

V prospech skutkového zistenia nepriameho úmyslu pritom v konaní neboli uplatnené žiadne prostriedky procesného útoku, ani tomu zodpovedajúce skutočnosti nezistil súd inak. Z povahy veci a so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu je vylúčené, aby mohli byť na strane žalovaného prítomné obligatórne vedomostné a vôľové zložky úmyslu, ktoré sú nevyhnutné pre záver o úmyselnom zavinení.

Nesprávnym je i záver, podľa ktorého zmluvná náležitosť, a to výška spotrebiteľského úveru mala byť znížená o spracovateľský poplatok. V tejto súvislosti žalovaný predniesol veľmi podrobnú a komplexnú argumentáciu, prečo po práve nemôže obstať. Obísť nemožno ani ďalšiu pre súd zjavne nepohodlnú okolnosť, a to, že Národná banka Slovenska ako hlavný orgán dohľadu na úseku ochrany finančných spotrebiteľov, jednak vo svojich individuálnych právnych aktoch, ale najmä v podobe záväznej normatívnej regulácie konštantne presadzuje, že v prípade poplatku splatného pri poskytnutí úveru nemôže jeho neodčítaním od výšky úveru dôjsť k podhodnoteniu ročnej percentuálnej miery nákladov a na preukázanie tejto skutočnosti žalovaný dokonca predložil komparáciu hodnôt jednotlivých premenných zákonného vzorca na výpočet RPMN pri oboch alternatívach vyjadrenia výšky úveru. V oboch prípadoch bola výsledná hodnota RPMN identická.

Ústredný argument o podhodnotení ročnej percentuálnej miery nákladov je úplne svojvoľný, postrádajúci akúkoľvek oporu vo vykonanom dokazovaní alebo v akomkoľvek inom procesnom postupe súdu prvej inštancie. Súd prvej inštancie v celom priebehu konania toleroval flagrantnú pasivitu žalobcov pri splnení povinnosti tvrdenia. Údajne nesprávny zmluvný údaj o výške spotrebiteľského úveru, resp. o hodnote RPMN bol prezentovaný ako nejaký samozrejmy fakt a nie ako absolútne zásadná skutočnosť, na podporu ktorej boli žalobcovia povinní predniesť konkrétne prostriedky procesného útoku. Ani v spotrebiteľskom spore nie je spotrebiteľ oslobodený od riadneho splnenia povinnosti tvrdiť rozhodujúce skutočnosti. Túto povinnosť nemôže splniť nikto iný ako žalobca a jeho pasivita nemôže byť ani korigovaná zásahom súdu. Nesplnenie povinnosti relevantne tvrdiť rezultuje do procesnej sankcie v podobe prehry sporu. Žalobca nemôže byť zbavený tejto povinnosti napríklad len preto, že v prebiehajúcom spore je podstatným obsahom relevantnej normy matematický vzorec výpočtu RPMN, ktorý vyzerá zložito. Ak bol teda žalobný argument údajného podhodnotenia RPMN bezprostredne spojený so vzorcom, ktorý je priamym obsahom právnej normy, bolo úplne samozrejmom povinnosťou žalobcov uviesť vlastné tvrdenia ako tento vzorec počítali a na základe akého postupu dospeli k inému výsledku ako uvedenému v zmluve.

Odvolací súd v zmysle zásad ust. § 379, § 380 a § 381 C.s.p. preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, vec prejednal bez nariadenia pojednávania a zistil, že len odvolanie žalobcov je opodstatnené.

Vo veci uplatneného nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia sa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností bol vyvodený správny právny záver. Keďže ani v priebehu odvolacieho konania sa na týchto skutkových a právnych zisťeniach nič nezmenilo, odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvoinštančným súdom, na ktoré, s výnimkou záveru o nemožnosti aplikácie ust. § 4 ods. 2 písm. i) zákona č. 258/2001 Z.z. pre rozpor s rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít, odkazuje.

Rozhodovacia prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pri posudzovaní ust. § 4 ods. 2 písm. i) zákona č. 258/2001 Z.z. nie je ustálená, ale práve naopak rozdielna. Je to zrejmé z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vydaného vo veci 5Cdo 60/2021 dňa 14.07.2022. Podľa tohto rozhodnutia senát 5C Najvyššieho súdu Slovenskej republiky postúpil vec na prejednanie a rozhodnutie Veľkému senátu Občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Rozhodnutie odôvodnil potrebou nasledovania aktuálnej rozhodovacej praxe v záujme zabezpečenia právnej istoty ako aj predvídateľnosti súdnych rozhodnutí.

V danom prípade, ako to vyplýva z obsahu spisu, žalobcovia dňa 16.11.2009 uzatvorili štandardnú formulárovú zmluvu o spotrebiteľskom úvere v súlade s ustanoveniami v tom čase účinného zákona č. 258/2001 Z.z. Tento právny predpis v ust. § 4 upravoval náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere. S neuvedením niektorých spájaj sankciu v podobe bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru. Žalobcovia v podanej žalobe poukázali na to, že uzatvorená zmluva neobsahuje náležitosti vyplývajúce z ust. § 4 ods. 2 písm. e) a písm. i) zákona č. 258/2001 Z.z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy.

Vo vzťahu k náležitosti vyžadovanej ustanovením § 4 ods. 2 písm. i) zákona č. 258/2001 Z.z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy, odvolací súd opätovne v zhode so záverom vyplývajúcim z rozsudku zo dňa 29.04.2021 vydaným vo veci 7CoCsp 5/2021 konštatuje nemožnosť použitia rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie vydaného vo veci C-42/15, ktoré s nesplnením tejto náležitosti nespájalo bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru na prejednávánú vec.

Rozsudok Súdneho dvora EÚ zo dňa 9.11.2016 vo veci C-42/15 sa vzťahoval na zákon č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov, ktorého účelom bolo prebrať do slovenského práva Smernicu 2008/48. Tento rozsudok sa teda v žiadnom prípade netýkal výkladu ustanovení zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy.

Otázka členenia splátok spotrebiteľského úveru bola po prvýkrát upravená v ust. § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 258/2001 Z.z., podľa ktorého zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí obsahuje najmä sumu, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov; ak je to možné, treba uviesť aj súčet týchto platieb s upozornením na možnosť účtovania kompenzácie ušlých výnosov, ak veriteľ chce túto možnosť využiť. Vyjadrením slov „sumu, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“ mal zákonodarca jednoznačne na mysli rozčlenenie jednotlivých položiek, čo vyplýva z jazykového výkladu, ako aj z logického výkladu zákona, pričom uvedené bolo potvrdené v mnohopočetnej a ustálenej judikatúre, ktorá bola potvrdená aj Najvyšším súdom Slovenskej republiky. Povinnosť rozčlenenia jednotlivých platieb je podporená tiež vetou za bodkočiarkou, kde zákonodarca uviedol dodatočnú povinnosť pre veriteľa, a to povinnosť uviesť aj súčet týchto platieb, ak je to možné. Ust. § 4 ods. 2 zákona č. 258/2001 Z.z. bolo následne novelizované zákonom č. 568/2007 Z.z. a to tak, že predmetná náležitosť zmluvy o spotrebiteľskom úvere sa presúva z písm. a) do písm. i), pričom platilo, že zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí musí obsahovať výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov. Zákonodarca, teda slovo „sumu“ nahradil slovom „výšku“ a vypustil požiadavku „uviesť aj súčet týchto platieb, ak je to možné s upozornením na možnosť účtovania kompenzácie ušlých výnosov, ak veriteľ chce túto možnosť využiť“. Uvedenou novelou zákonodarca neupustil od požiadavky členenia splátok spotrebiteľského úveru, vypustil len požiadavku na uvedenie súčtu týchto platieb.

Zmluva o splátkovom úvere neobsahuje ani údaj o celkovej výške úveru, teda náležitosť vyplývajúcu z ust. § 4 ods. 2 písm. e) zákona č. 258/2019 Z.z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy. V prípade úveru vo výške 6.000 eur suma 122,78 eur predstavujúca spracovateľský poplatok mala byť uhradená pri uzatvorení úverovej zmluvy z prostriedkov úveru. Je teda nepochybné, že žalovaný do spotrebiteľského úveru zahrnul i spracovateľský poplatok. Súčasťou celkovej výšky spotrebiteľského úveru nie je spracovateľský poplatok, pretože uvedený poplatok treba považovať len za náklady spotrebiteľského

úveru. Už samotný zákon č. 258/2001 Z.z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy v ust. § 2 písm. a) a písm. c) rozlišoval medzi spotrebiteľským úverom a celkovými nákladmi spotrebiteľa spojenými so spotrebiteľským úverom. Celkovými nákladmi spotrebiteľa spojenými so spotrebiteľským úverom sa rozumeli všetky náklady vrátane úroku a poplatkov, ktoré sú spojené s poskytnutím spotrebiteľského úveru. Ak žalovaný do celkovej výšky spotrebiteľského úveru zahrnul aj spracovateľský poplatok, ide o postup v rozpore s požiadavkami odbornej starostlivosti veriteľa, ktorý mohol podstatne narušiť ekonomické správanie spotrebiteľa vo vzťahu k poskytnutiu úveru, pričom takéto konanie zákonodarca považuje za nekalú obchodnú praktiku a súčasne ju zakazuje. Žalobcom bol teda poskytnutý úver v skutočnosti nie vo výške 6.000 eur, ale vo výške 5.877,22 eur.

Ak zákon č. 258/2001 Z.z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy v ust. § 4 ods. 2 písm. e) vyžadoval, aby zmluva o spotrebiteľskom úvere obsahovala celkovú výšku a menu poskytnutého spotrebiteľského úveru a podmienky upravujúce jeho čerpanie, je nepochybné, že celková výška úveru musela byť uvedená správne. S absenciou tejto náležitosti bola spájaná sankcia v podobe bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru (§ 4 ods. 3 zákona č. 258/2001 Z.z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy).

Súdny dvor Európskej únie vo veci C-377/14 svojim rozsudkom zo dňa 21.04.2016 vyslovil, že článok 3 písm. l) a článok 10 ods. 2 Smernice 2008/48/ES, ako aj bod I prílohy 1 tejto Smernice sa majú vykladať v tom zmysle, že celková výška úveru a výška čerpania úveru označujú celkovú sumu, ktorá bola daná k dispozícii spotrebiteľovi, čo vylučuje sumy, ktoré si poskytovateľ úveru účtuje na úhradu nákladov súvisiacich s predmetným úverom a ktoré nie sú tomuto spotrebiteľovi reálne vyplatené. V tomto rozsudku Súdny dvor Európskej únie skonštatoval, že ak pojem „celková čiastka, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť“ je vymedzený v článku 3 písm. h) Smernice 2008/48 ako „súčet celkovej výšky úveru a celkových nákladov spotrebiteľa spojených s úverom“, vyplýva z toho, že pojmy „celková výška úveru“ a „celkové náklady spotrebiteľa spojené s úverom“ sa vzájomne vylučujú a celková výška úveru preto nemôže zahŕňať sumy, ktoré vstupujú do celkových nákladov na úver pre spotrebiteľa. Do celkovej výšky úveru v zmysle článku 3 písm. l) a článku 10 ods. 2 Smernice 2008/48 nemožno zahrnúť nijakú zo súm určených ako odmenu za záväzky dohodnuté z dôvodu predmetného úveru, ako sú administratívne poplatky, úroky, provízie a akékoľvek ďalšie poplatky, ktoré musí spotrebiteľ zaplatiť.

Nesprávne uvedená výška spotrebiteľského úveru má nepochybne vplyv aj na ďalšiu náležitosť zmluvy o úvere, vyplývajúcu z ust. § 4 ods. 2 písm. j) zákona č. 258/2001 Z.z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy, ktorou je ročná percentuálna miera nákladov. Ročnou percentuálnou mierou nákladov v súlade s ust. § 2 písm. d) zákona č. 258/2001 Z.z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy, sa rozumela sadzba, ktorá sa aplikovala na výpočet podľa prílohy tohto zákona z hodnoty celkových nákladov spotrebiteľa spojených so spotrebiteľským úverom a výšky poskytnutého spotrebiteľského úveru. Ak žalovaný pri výpočte RPMN do celkovej výšky úveru zahrnul aj spracovateľský poplatok, bez akýchkoľvek pochybností došlo k podhodnoteniu RPMN, ktorej výpočet je závislý od výšky úveru. S neuvedením ročnej percentuálnej miery nákladov, za čo je potrebné považovať aj jej neuvedenie v správnej výške, je spojená sankcia v podobe bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru v súlade s ust. § 4 ods. 3 zákona č. 258/2001 Z.z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy.

V tejto súvislosti je potrebné poukázať na rozsudok Súdneho dvora EÚ z 20.09.2018, vydaný vo veci C-448/17, v ktorom Súdny dvor EÚ uviedol, že článok 4 ods. 2 Smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade, ak zmluva o spotrebiteľskom úvere jednak neuvádza ročnú percentuálnu mieru nákladov a obsahuje iba matematický vzorec výpočtu tejto ročnej percentuálnej miery nákladov, ktorý nie je doplnený údajmi nevyhnutnými na uskutočnenie tohto výpočtu a jednak neuvádza úrokovú sadzbu, táto okolnosť je rozhodujúcim prvkom v rámci analýzy dotknutého vnútroštátneho súdu v súvislosti s otázkou, či je podmienka uvedenej zmluvy týkajúca sa nákladov úveru vypracovaná jasne a zrozumiteľne v zmysle uvedeného ustanovenia.

Súdny dvor EÚ v tejto súvislosti dodal, že rovnako ako neuvedenie RPMN v zmluve o úvere sa musí posudzovať situácia, keď zmluva obsahuje iba matematický vzorec výpočtu tejto RPMN, ktorý nie

je doplnený údajmi nevyhnutnými na uskutočnenie tohto výpočtu. Spotrebiteľ a v takejto situácii totiž nemožno považovať za takého, ktorý pri uzavretí zmluvy pozná všetky podmienky budúceho plnenia uzavretej zmluvy a v dôsledku toho za takého, ktorý pozná všetky okolnosti, ktoré môžu mať vplyv na rozsah jeho záväzku.

Súdny dvor EÚ už pritom v súvislosti so Smernicou 87/102 rozhodol, že vzhľadom na cieľ ochrany spotrebiteľa sledovaný touto Smernicou pred nespravodlivými úverovými podmienkami a na to, aby sa mu umožnilo poznať všetky podmienky budúceho plnenia uzatvorenej zmluvy, článok 4 uvedenej Smernice vyžaduje, aby dlžník pri uzavretí zmluvy poznal všetky okolnosti, ktoré môžu mať vplyv na rozsah jeho záväzku.

V súlade s článkom 4 ods. 1 a 2 Smernice 87/102 musí byť zmluva o úvere uzavretá písomne, pričom písomné vyhotovenie musí obsahovať uvedenie RPMN, ako aj uvedenie podmienok, za ktorých môže byť táto miera zmenená. Článok 1a tejto Smernice stanovuje metódu výpočtu RPMN a vo svojom ods. 4 písm. a) spresňuje, že sa musí vypočítať v dobe uzatvárania zmluvy. Táto informácia pre spotrebiteľa o celkových nákladoch úveru vo forme miery vypočítanej podľa jednotného matematického vzorca, má preto podstatný význam.

V dôsledku toho neuviedenie, resp. nesprávne uvedenie RPMN v zmluve o úvere môže predstavovať rozhodujúci prvok v rámci analýzy dotknutého vnútroštátneho súdu v súvislosti s otázkou, či je podmienka tejto zmluvy týkajúca sa nákladov úveru vypracovaná jasne a zrozumiteľne v zmysle článku 4 Smernice 93/13. Ak to tak nie je, tento vnútroštátny súd je oprávnený posúdiť nekalú povahu takejto podmienky v zmysle článku 3 tejto Smernice. Spotrebiteľ a v takejto situácii totiž nemožno považovať za takého, ktorý pri uzavretí zmluvy pozná všetky podmienky budúceho plnenia uzavretej zmluvy a v dôsledku toho za takého, ktorý pozná všetky okolnosti, ktoré môžu mať vplyv na rozsah jeho záväzku.

Zásadné stanovisko vo vzťahu k otázke, čo tvorí celkovú výšku spotrebiteľského úveru, vyslovil Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozsudku zo dňa 30.06.2022 sp. zn. 9Cdo 287/2021 publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 4/2022 pod č. 49. Podľa tohto rozhodnutia, celkovú výšku spotrebiteľského úveru podľa § 2 písm. l) zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch predstavuje suma finančných prostriedkov reálne poskytnutá spotrebiteľovi veriteľom. Poplatok za poskytnutie úveru zrazený z istiny hneď pri uzavretí zmluvy nemožno zahrnúť do celkovej výšky spotrebiteľského úveru. Aj keď išlo o rozhodnutie prijaté v súvislosti so zákonom č. 129/2010 Z.z., pri rovnakom pojme „celková výška spotrebiteľského úveru“ použitom aj v ustanovení § 4 ods. 2 písm. e) zákona č. 258/2001 Z.z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy, je aplikovateľné i na prejednávajúcu vec. Navýšenie celkovej výšky úveru o poplatok za poskytnutie úveru má zároveň aj následok, že sa bude úročiť nielen poskytnutý úver, ale aj poplatok za jeho poskytnutie a tým pádom dôjde k zvýšeniu celkovej splatnej čiastky a mení sa tým výška hlavného predmetu zmluvy. Zmluvné dojednanie umožňujúce veriteľovi hneď pri uzavretí zmluvy zraziť poplatok za poskytnutie úveru z istiny, je okolnosťou vyvolávajúcou nielen sankciu v podobe bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru, ale zároveň predstavuje aj neprijateľnú zmluvnú podmienku spôsobujúcu značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (§ 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

V súvislosti s premlčaním je potrebné zdôrazniť, že aj právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia podlieha premlčaniu. Pri premlčaní práva na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia je ustanovená kombinovaná premlčacia doba a to subjektívna (§ 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka) a objektívna (§ 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

Začiatok subjektívnej i objektívnej premlčacej doby je stanovený odlišne, na sebe nezávisle a ich plynutie a skončenie je tiež vzájomne nezávislé. Subjektívna premlčacia doba môže plynúť iba v rámci objektívnej premlčacej doby, ktorú nemôže prekročiť. Subjektívna premlčacia doba je dvojročná a na

začatie jej plynutia vždy treba rešpektovať subjektívnu stránku oprávneného týkajúcu sa jeho vedomosti o bezdôvodnom obohatení a vedomosti o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil.

V súvislosti s posudzovaním behu dvojročnej subjektívnej premlčacej doby je potrebné zdôrazniť, že žalobcovia vstupovali do zmluvného vzťahu so žalovaným ako so subjektom podnikajúcim v oblasti poskytovania spotrebiteľských úverov v dobrej viere, že žalovaným predložená a vopred pripravená zmluva bude obsahovať všetky náležitosti vyžadované v tom čase účinným zákonom č. 258/2001 Z.z. V čase úhrady poslednej splátky žalobcovia ako priemerní spotrebiteľia nemohli ani len predpokladať, že žalovanému uhrádzali aj peňažné plnenia, na ktoré im zákonný nárok nevznikol. V reálnom živote totiž bežný spotrebiteľ má vedomosť len o tom, že uzatvoril zmluvu o úvere a že na účet veriteľa má splácať jednotlivé splátky podľa zmluvy.

Začiatok subjektívnej premlčacej doby je viazaný na skutočnú vedomosť oprávneného o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a o osobe, ktorá sa na jeho úkor obohatila.

Slová „keď sa oprávnený dozvie“, je potrebné vykladať v tom zmysle, že oprávnená osoba musí nadobudnúť vedomosť o skutočnostiach uvedených v ustanovení § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Nie je možné len predpokladať, že by oprávnená osoba mohla o tom vedieť alebo že by sa o tom mohla dozvedieť alebo mala dozvedieť, ak by vynaložila potrebnú starostlivosť.

V prejednávanej veci je nepochybné, že žalobcovia v čase úhrady poslednej splátky nemali vedomosť o tom, že poskytujú i plnenia, na ktoré žalovanému nárok nevznikol. Ust. § 4 ods. 3 zákona č. 258/2001 Z.z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy, neumožňovalo veriteľovi požadovať od spotrebiteľa úroky alebo poplatky pri absencii náležitosti zmluvy podľa ust. § 4 ods. 2 písm. e), písm. i) a písm. j) tohto zákona. Napriek uvedenému zákonnému ustanoveniu žalovaný prijímal od žalobcov nimi uhrádzané úroky a poplatky, ktoré mu v zmysle zákonnej úpravy nepatrili.

O vzniku bezdôvodného obohatenia na strane žalovaného sa žalobcovia podľa vlastného vyjadrenia dozvedeli od Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, k čomu predložili aj prehlásenie Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS zo dňa 28.05.2019. Podľa tohto prehlásenia žalobcovia dňa 17.05.2019 predložili Zmluvu o splátkovom úvere zo dňa 16.11.2009, po posúdení ktorej im bola poskytnutá informácia o bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru, ako aj o tom, že zmluva obsahuje neprijateľné zmluvné podmienky. Zároveň žalobcom bolo odporúčané obrátiť sa ohľadom právnych služieb na advokáta. Následne dňa 05.06.2019 žalobcovia splnomocnili svojim zastupovaním advokáta JUDr. Igora Šafranka. V konaní bola vypočutá i svedkyňa E. F. predsedníčka predstavenstva Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS. Táto svedkyňa potvrdila, že k zaevidovaniu zmluvy za účelom jej posúdenia došlo dňa 17.05.2019. Ide teda o zhodný údaj ako je uvedený v prehlásení zo dňa 28.05.2019. O pravdivosti predloženého prehlásenia a svedeckej výpovede nemá žiadne pochybnosti ani odvolací súd.

Čo sa týka prehlásenia Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS zo dňa 28.05.2019, toto má charakter listiny, pričom tento dôkazný prostriedok je upravený v ust. § 204 C.s.p.

Podľa článku 15 základných princípov Civilného sporového poriadku, dôkazy a tvrdenia strán sporu hodnotí súd podľa svojej úvahy v súlade s princípmi, na ktorých spočíva tento zákon, pričom žiadny dôkaz nemá predpísanú zákonnú silu.

Okrem základných princípov je hodnotenie dôkazov upravené v ust. § 191 C.s.p. Vychádzajúc z tohto ustanovenia, dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich

vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo. Vierohodnosť každého vykonaného dôkazu môže byť spochybnená, ak zákon neustanovuje inak.

Hodnotením dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej vykonané procesné dôkazy hodnotí z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Súd pri hodnotení dôkazov v zásade nie je obmedzovaný právnymi predpismi v tom, ako má z hľadiska pravdivosti ten ktorý dôkaz hodnotiť. Uplatňuje sa tu zásada voľného hodnotenia dôkazov. Každý vykonaný dôkaz môže byť prostriedkami procesného útoku a prostriedkami procesnej obrany spochybnený tým, že sa pripúšťa dôkaz opaku dokazovanej skutočnosti. Inak povedané, žiaden dôkaz nedisponuje predpísanou legálnou silou, ktorá by nepripúšťala dôkaz svojho opaku.

Cieľom dôkaznej povinnosti je unesenie dôkazného bremena v rozsahu, v ktorom dôkazné bremeno spočíva na strane sporu bez ohľadu na jej procesné postavenie. Nesplnenie dôkaznej povinnosti prináša so sebou také rozhodnutie súdu, ktoré vychádza zo skutkového základu zisteného z dôkazov navrhnutých stranou sporu v opačnom procesnom postavení, než je strana sporu, ktorá nespĺnila alebo nedostatočne splnila svoju dôkaznú povinnosť. Splnenie dôkaznej povinnosti neznamená automaticky unesenie dôkazného bremena. Dôkazným bremenom v spojitosti s dôkaznou povinnosťou sa rozumie zodpovednosť strany sporu za výsledok konania, ktorý závisí od zistení z navrhnutých a vykonaných dôkazov. V praxi môžu navrhnuté dôkazy vyznieť ako nepoužiteľné zdroje informácií vo vzťahu k uplatnenej súdnej ochrane bez zreteľa na procesné postavenie strany sporu. Zmysel uplatňovania dôkazného bremena spočíva v zabezpečení reálneho uplatnenia základného práva na súdnu ochranu aj v prípadoch, v ktorých sa vykonajú všetky navrhnuté dôkazy a súd napriek tomu nemá jednoznačný skutkový základ pre svoje rozhodnutie. V takom prípade musí rozhodnúť v situácii dôkaznej núdze, ktorej dopad pričíta tej strane, na ktorej predovšetkým podľa predpisov hmotného práva leží dôkazné bremeno, t.j. zodpovednosť za preukázanie skutočnosti významných z hľadiska hmotného práva.

V prejednávanej veci žalobcovia dostatočným spôsobom preukázali dôvodnosť nimi uplatneného nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia. Za zásadný a rozhodujúci dôkaz podporujúci tvrdenia žalobcov o nadobudnutí vedomosti o vzniku bezdôvodného obohatenia na strane žalovaného odvolací súd považuje prehlásenie Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS zo dňa 25.08.2019, ktoré je podporené aj svedeckou výpoveďou svedkyne E. F.. Žalovaný ničím právne významným obsah týchto dôkazov nespochybnil.

Zásadné stanovisko k plynutiu premlčacej lehoty vyslovil Súdny dvor Európskej únie vo svojom rozsudku z 22.04.2021 vo veci C-485/19. Podľa tohto rozsudku, zásada efektivity sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že na žalobu podanú spotrebiteľom o vrátenie súm neoprávnene zaplatených v rámci plnenia zmluvy o úvere na základe nekalých podmienok v zmysle Smernice Rady 93/13/EHS z 05. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení Smernice Rady 87/102/EHS sa vzťahuje trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa keď došlo k bezdôvodnému obohateniu.

Súdny dvor EÚ v tomto rozhodnutí pripomenul, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora v prípade neexistencie pravidiel únie v danej oblasti prináleží vnútroštátnemu právnemu poriadku každého členského štátu, aby na základe zásady procesnej autonómie upravil procesné podmienky týkajúce sa žalôb určených na zaručenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva únie, avšak pod podmienkou, že nie sú menej výhodné ako procesné podmienky, ktoré upravujú podobné situácie podľa vnútroštátneho práva (zásada ekvivalencie) a nevedú k praktickému znemožneniu alebo nadmernému sťaženiu výkonu práv priznaných právom únie (zásada efektivity).

Pokiaľ ide konkrétne o zásadu efektivity, o ktorú ako jedinú ide v prejednávanej veci, z judikatúry Súdneho dvora EÚ vyplýva, že každý prípad, v ktorom je nastolená otázka, či vnútroštátne procesné ustanovenie vedie k nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu výkonu práva únie, sa musí skúmať s prihliadnutím na postavenie tohto ustanovenia v celom konaní, jeho priebeh a jeho osobitosti na jednotlivých vnútroštátnych súdoch. Z tohto hľadiska je v prípade potreby potrebné zohľadniť zásady, ktoré sú základom vnútroštátneho súdneho systému, ako sú napr. ochrana práva na obranu, zásada právnej istoty a požiadavka na riadny priebeh konania.

Súdny dvor tiež spresnil, že povinnosť členských štátov zabezpečiť efektivitu práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva únie, zahŕňa, osobitne pokiaľ ide o práva vyplývajúce zo Smernice 93/13, požiadavku účinnej súdnej ochrany zakotvenú tiež v článku 47 Charty, ktorá osobitne platí pre procesné podmienky žalôb založených na takýchto právach.

S prihliadnutím na tieto skutočnosti je potrebné preskúmať, či vnútroštátne pravidlo premlčania, aké je uvedené v bode 51 tohto rozsudku, možno považovať za zlučiteľné so zásadou efektivity, pričom toto preskúmanie sa musí týkať nielen dĺžky lehoty, o ktorú ide vo veci samej, ale aj podmienok jej uplatnenia, vrátane právnej skutočnosti zvolenej pre začatie jej plynutia.

V prvom rade, pokiaľ ide o námietku premlčacej lehoty voči žalobám podaným spotrebiteľmi na uplatnenie práv, ktoré im vyplývajú z práva únie, je potrebné uviesť, že takéto pravidlo nie je samo o sebe v rozpore so zásadou efektivity, pokiaľ jeho uplatnenie v praxi neznemožňuje alebo nadmerne nesťažuje výkon práv priznaných osobitne Smernicami 93/13 a 2008/48.

Súdny dvor EÚ už totiž uznal, že ochrana spotrebiteľa nie je absolútna a že stanovenie primeraných lehôt na podanie žalôb pod hrozbou preklúzie v záujme právnej istoty je zlučiteľné s právom únie.

Konkrétnejšie Súdny dvor EÚ už rozhodol, že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 Smernice 93/13 nebránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že žaloba o určenie neplatnosti nekalej podmienky uvedenej v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom sa nepremlčuje a zároveň uplatňuje premlčaciu lehotu na žalobu o uplatnenie reštitučných účinkov tohto určenia, pričom musia byť dodržané zásady ekvivalencie a efektivity.

V druhom rade pokiaľ ide o stanovenú dĺžku skúmanej premlčacej lehoty, ktorá je v tomto prípade 3 roky, Súdny dvor EÚ rozhodol, že pokiaľ je táto lehota stanovená a vopred známa, zdá sa, že lehota v takomto rozsahu je v zásade dostatočná na to, aby dotknutému spotrebiteľovi umožnila pripraviť a podať účinný prostriedok nápravy, takže táto dĺžka sama o sebe nie je nezlučiteľná so zásadou efektivity.

Pokiaľ však ide v treťom rade o stanovený začiatok plynutia skúmanej premlčacej lehoty, za okolností o aké ide vo veci samej, existuje nezanedbateľné riziko, že dotknutý spotrebiteľ sa počas stanovenej lehoty nebude dovolávať práv, ktoré mu priznáva právo únie, v dôsledku čoho by sa ocitol v situácii, že by tieto práva nemohol uplatniť.

Z informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom, a to najmä v rámci jeho prvej otázky totiž vyplýva, že trojročná lehota stanovená v § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu, pričom k premlčaniu dôjde aj vtedy, keď spotrebiteľ nie je sám schopný posúdiť, či je zmluvná podmienka nekalá, alebo keď nevedel o nekalej povahe predmetnej zmluvnej podmienky.

V tejto súvislosti je potrebné zohľadniť znevýhodnené postavenie, v ktorom sa spotrebiteľia nachádzajú voči predajcom alebo dodávateľom, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti a skutočnosť, že je možné, že spotrebiteľia nevedia o svojich právach vyplývajúcich zo Smernice 93/13 alebo zo Smernice 2008/48, prípadne že nepoznajú ich rozsah.

Ako pritom v podstate uviedol generálny advokát v bodoch 71 až 73 svojich návrhov, zmluvy o úvere, akou je zmluva, o akú ide vo veci samej, sa vo všeobecnosti plnia počas dlhého obdobia, a preto, ak je udalosťou, na základe ktorej začína plynúť trojročná premlčacia lehota, akákoľvek platba uskutočnená dlžníkom, čo musí overiť vnútroštátny súd, nemožno vylúčiť, že prinajmenšom pre časť uskutočnených platieb môže dôjsť k uplynutiu premlčacej lehoty ešte predtým, než sa skončí platnosť zmluvy, takže takýto režim premlčania môže spotrebiteľom systematicky odopierať možnosť domáhať sa vrátenia platieb uskutočnených na základe zmluvných podmienok, ktoré sú v rozpore s uvedenými smernicami.

Preto je potrebné dospieť k záveru, že procesné podmienky, o aké ide vo veci samej, tým, že vyžadujú od spotrebiteľa, aby podal žalobu v lehote do 3 rokov od dátumu, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu, pričom k tomuto obohateniu môže dôjsť počas plnenia dlhodobej zmluvy, sú takej povahy, že môžu nadmerne sťažovať výkon práv, ktoré mu priznáva Smernica 93/13 alebo Smernica 2008/48, a teda že tieto podmienky sú v rozpore so zásadou efektivity.

Okrem toho ako uviedol generálny advokát v bodoch 87 a 89 svojich návrhov, úmysel predajcu alebo dodávateľa, ktorý využil zmluvnú podmienku považovanú za nekalú, nemá vo vzťahu k právam spotrebiteľov vyplývajúcim z ustanovení Smernice 93/13 žiadny význam, a to isté platí aj pokiaľ ide o článok 10 ods. 2 Smernice 2008/48. Preto spotrebiteľ nemôže mať na účely uplatnenia svojich práv vyplývajúcich z týchto ustanovení povinnosť preukazovať úmyselnú povahu konania príslušného predajcu alebo dodávateľa. Z toho vyplýva, že možnosť predĺžiť trojročnú premlčaciu lehotu pod podmienkou, že spotrebiteľ preukáže úmysel predajcu alebo dodávateľa, ako je stanovená v § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka, nemôže vyvrátiť konštatovanie uvedené v predchádzajúcom bode tohto rozsudku.

V prejednávanej veci, ako to vyplýva z vyššie uvedeného rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie, je neprípustné od spotrebiteľa vyžadovať, aby v prípade dlhodobých úverových vzťahov podal žalobu v lehote troch rokov od momentu, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu sa veriteľa postupnými platbami spotrebiteľa v priebehu dlhšie trvajúceho časového obdobia.

Navyše, a to je potrebné osobitne zdôrazniť, Súdny dvor Európskej únie vo veci C-485/19 vyslovil neprijateľnosť viazania trojročnej premlčacej doby na okamih uskutočnenia platieb. Trojročná premlčacia doba je v slovenskom právnom poriadku upravená výlučne v ust. § 107 ods. 2 upravujúcom objektívnu premlčaciu dobu. To znamená, že aj v prípade tejto objektívnej premlčacej doby začatie jej plynutia nemožno viazať na moment vzniku bezdôvodného obohatenia. Ak moment vzniku bezdôvodného obohatenia nie je právne významný pre začiatok plynutia premlčacej doby, k premlčaniu môže dôjsť len v dôsledku uplynutia subjektívnej premlčacej doby upravenej v ust. § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Pre určenie začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby v prípade bezdôvodného obohatenia získaného plnením na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy, ktorá je bezúročná a bez poplatkov, je podstatná skutočná vedomosť spotrebiteľa o tom, že nemá (nemal) plniť splátky spotrebiteľského úveru vo výške dohodnutej v úverovej zmluve. Uvedené priamo vyplýva z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28.09.2021 sp. zn. 5Cdo 29/2021 uverejneného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 2/2022 pod č. 14.

Z ďalšieho rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, a to z uznesenia z 28.02.2022 sp. zn. 7Cdo 268/2021 (rozhodnutie č. 15 Zbierky stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov

Slovenskej republiky 2/2022) vyplýva, že analogická aplikácia 10-ročnej objektívnej premlčacej doby súdmi Slovenskej republiky pri práve spotrebiteľa na vydanie bezdôvodného obohatenia (§ 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka) získaného plnením na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy je právnym dôsledkom prednosti rozsudku Súdneho dvora Európskej únie C-485/19 zo dňa 22.04.2021 v právnom poriadku Slovenskej republiky.

S prihliadnutím na vyššie uvedené závery je potrebné konštatovať, že ku dňu podania žaloby premlčacia doba bez akýchkoľvek pochybností neuplynula.

Pokiaľ ide o námietky žalovaného o porušení jeho práv na spravodlivé súdne konanie, s týmito nie je možné sa stotožniť.

Pod porušením práva na spravodlivý proces treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom odmietnutia spravodlivosti.

Na rokovaní Občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR, ktoré sa uskutočnilo 03. decembra 2015, bolo prijaté zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) O.s.p. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) O.s.p.“.

Uvedené stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, je potrebné považovať za plne opodstatnené aj v preskúmvanej veci. Obsah spisu nedáva žiadny podklad pre to, aby sa na daný prípad uplatnila druhá veta tohto stanoviska, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napr. vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém, prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok justičný omyl.

Je nevyhnutné poznamenať, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces.

Odôvodnenie rozhodnutia prvoinštančného súdu obsahuje náležité vysvetlenie dôvodov, na ktorých prvoinštančný súd založil svoje rozhodnutie a jeho postup bol v súlade s ust. § 220 ods. 2 C.s.p.

Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a

predstavami, prebral a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov. Pod procesným postupom sa rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a măriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní. Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. Postupom súdu možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

V prejednávanom spore predmetom konania bolo určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky uvedenej v zmluve o splátkovom úvere a nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia v dôsledku bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého úveru. Sporná zmluvná podmienka bola výslovne uvedená v zmluve o splátkovom úvere a medzi stranami sporu nebolo sporné jej znenie, teda obsah tejto zmluvnej podmienky. Sporným bolo len to, či táto zmluvná podmienka mala charakter neprijateľnej zmluvnej podmienky alebo nie.

V spotrebiteľských sporoch Civilný sporový poriadok v ustanovení § 298 umožňuje súdu v rozsudku, ktorý sa týka spotrebiteľského sporu, aj bez návrhu vysloviť, že určitá zmluvná podmienka používaná dodávateľom v spotrebiteľskej zmluve alebo v iných zmluvných dokumentoch súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou je neprijateľná; v takom prípade súd uvedie vo výroku rozsudku znenie tejto zmluvnej podmienky, ako bolo dohodnuté v spotrebiteľskej zmluve alebo v iných zmluvných dokumentoch súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou. Ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve alebo v iných zmluvných dokumentoch súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takej zmluvnej podmienky, nepriznal plnenie dodávateľovi z dôvodu takej zmluvnej podmienky alebo mu na základe takej zmluvnej podmienky uložil povinnosť vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadosťučinenie, súd aj bez návrhu výslovne uvedie vo výroku rozsudku znenie tejto zmluvnej podmienky, ako bolo dohodnuté v spotrebiteľskej zmluve alebo v iných zmluvných dokumentoch súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou. Ak Civilný sporový poriadok v ust. § 298 umožňuje súdu v rozsudku aj bez návrhu vysloviť neprijateľnosť určitej zmluvnej podmienky a dokonca v prípade uloženia povinnosti vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie priamo ukladá povinnosť uviesť vo výroku rozsudku znenie neprijateľnej zmluvnej podmienky, je nepochybné, že žaloba o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky je prípustným prostriedkom ochrany práv spotrebiteľa.

Medzi stranami sporu bola dňa 16.11.2009 uzatvorená štandardná formulárová zmluva o spotrebiteľskom úvere v súlade s ustanoveniami v tom čase účinného zákona č. 258/2001 Z.z. Uvedené je dôvodom k tomu, aby súdnej kontrole boli podrobené aj zmluvné dojednania majúce charakter podmienok spôsobujúcich značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Pritom by nemali byť žiadne pochybnosti o tom, že spotrebiteľ je slabšou zmluvnou stranou, či už z dôvodu neinformovanosti alebo vyjednávacej pozície pri pokuse dosiahnuť zmenu už vopred naformulovanej zmluvy.

Smernica Rady 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách ukladá členským štátom zabezpečiť, aby spotrebiteľ nebol viazaný nekalými podmienkami a zväžiť, či spotrebiteľská zmluva obsahujúca nekalé podmienky obstojí ako celok. Súdny dvor dokonca považuje ochranu spotrebiteľa podľa čl. 6 Smernice za tak významnú, že sa má klásť principiálne na roveň vnútroštátnym pravidlám verejného poriadku, a to v záujme vyššej kvality života.

Rovnako Občiansky zákonník v ust. § 53 ods. 1 priamo uvádza, že spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len „neprijateľná podmienka“). S akoukoľvek neprijateľnou

podmienkou upravenou v spotrebiteľskej zmluve sa spája sankcia neplatnosti, čo priamo vyplýva z ust. § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka.

Všeobecným právnym predpisom upravujúcim ochranu spotrebiteľa je zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov. Vo vzťahu k tomuto právnemu predpisu aj Občiansky zákonník má povahu osobitného predpisu a vo svojich ustanoveniach len dopĺňa všeobecnú úpravu danú zákonom č. 250/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov o ďalšie osobitné ustanovenia zamerané na ochranu spotrebiteľov. Je to zrejmé z ust. § 3 ods. 3 zákona č. 250/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov, podľa ktorého každý spotrebiteľ má právo na ochranu pred neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách, pričom v poznámke k tomuto ustanoveniu je daný odkaz na ust. § 52 - § 54 Občianskeho zákonníka. Jedným z prostriedkov súdnej ochrany je i žaloba na určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky. Ust. § 3 ods. 5 veta prvá zákona č. 250/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov priamo umožňuje spotrebiteľovi proti porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom s cieľom ochrany spotrebiteľa domáhať sa ochrany svojho práva proti porušiteľovi na súde.

Možnosť určenia niektorej zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve za neprijateľnú, a teda neplatnú, priamo vyplýva aj z ust. § 53a Občianskeho zákonníka. Vychádzajúc z tohto ustanovenia, ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve, ktorá sa uzatvára vo viacerých prípadoch a je obvyklé, že spotrebiteľ obsah zmluvy podstatným spôsobom neovplyvňuje alebo vo všeobecných obchodných podmienkach za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takej podmienky alebo nepriznal plnenie dodávateľovi z dôvodu takejto podmienky, dodávateľ je povinný zdržať sa používania takejto podmienky alebo podmienky s rovnakým významom v zmluvách so všetkými spotrebiteľmi. Dodávateľ má rovnakú povinnosť aj vtedy, ak mu na základe takejto podmienky súd uložil vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadosťučinenie. Rovnakú povinnosť má aj právny nástupca dodávateľa. Zo znenia tohto ustanovenia nepochybne vyplýva, že predmetom konania môže byť i žaloba, ktorou sa spotrebiteľ domáha len určenia neprijateľnosti konkrétnej zmluvnej podmienky.

S určením určitej zmluvnej podmienky za neprijateľnú je spojený významný právny následok spočívajúci v tom, že dodávateľ je povinný zdržať sa používania takejto podmienky alebo podmienky s rovnakým významom v zmluvách so všetkými spotrebiteľmi, čo vyplýva z ust. § 53a Občianskeho zákonníka. Okrem uvedeného takéto určenie má význam aj pre spotrebiteľa, ktorý mal v konaní o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky úspech a to v tom, že mu vzniká možnosť uplatniť si ďalšie právo a to právo na primerané finančné zadosťučinenie v zmysle ust. § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z.z. K uplatneniu tohto práva totiž nemôže dôjsť kedykoľvek, nakoľko vzniká po tom, čo zo strany spotrebiteľa dôjde k úspešnému uplatneniu porušenia práva alebo povinnosti na súde.

Civilný sporový poriadok v ust. § 137 formou demonštratívneho výpočtu uvádza druhy žalôb. Oproti doterajšej právnej úprave sú v tomto ustanovení zakotvené viaceré zmeny. Ako konštatuje predkladateľ novej právnej úpravy, žaloby na plnenie upravené v písm. a) sú najčastejším druhom civilných žalôb. Splnenie povinnosti môže vyplývať zo zákona, z právnych vzťahov, vrátane vzťahov deliktných, z medzinárodného európskeho práva, atď. Podľa predkladateľa nemalo zmysel špecifikovať v hypotéze právnej normy, z čoho povinnosť vyplýva tak, ako tomu bolo v predchádzajúcej právnej úprave. Nóvum spočívajúce v zavedení právnej normy obsiahnutej v písm. b) spočíva v rozlišovaní žalôb na splnenie povinnosti a žalôb na vyporiadanie práv typu bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, podielové spoluvlastníctvo, neoprávnená stavba atď. Úplne nová koncepcia je zakotvená v písm. c) a v písm. d), kde sa rozlišuje klasická určovacia žaloba a žaloba o určenie inej právnej skutočnosti podľa písm. d). Záujmom zákonodarcu bolo vylúčiť všetky nepotrebné a nezmyselné žaloby o určenie neplatnosti, resp. platnosti právnych úkonov a iných právnych skutočností, ktoré vyvolávajú ďalšie spory a mŕňajú sa účelu žaloby určovacej. Pokiaľ ide o naliehavý právny záujem aj tu platilo, že tento nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu.

Zákon č. 250/2007 Z.z. v znení neskorších predpisov, ako aj Občiansky zákonník umožňovali spotrebiteľovi aj formou žaloby na určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky domáhať sa ochrany svojich práv v súdnom konaní bez potreby preukazovania naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, nakoľko tento vyplýval z uvedených právnych predpisov.

Vo vzťahu k poplatku za správu úveru je potrebné poukázať na ust. § 53 ods. 4 písm. t) Občianskeho zákonníka, podľa ktorého za neprijateľné podmienky uvedené v spotrebiteľskej zmluve sa použijú najmä ustanovenia, ktoré požadujú od spotrebiteľa plnenie za službu, ktorej poskytnutie dodávateľom v prevažnej miere nesleduje záujmy spotrebiteľa. Ustanovenie § 53 ods. 4 písm. t) Občianskeho zákonníka bolo prijaté zákonom č. 102/2014 Z.z. s účinnosťou od 13.06.2014 s prechodným ustanovením § 879p Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ustanovením § 53 ods. 4 písm. t) Občianskeho zákonníka sa spravujú aj právne vzťahy vzniknuté pred 13.06.2014.

Ak dodávateľ využíva spolplatnenie konkrétnych úkonov alebo služieb, môže na spotrebiteľa prenášať len také nákladové bremeno, ktoré bude sledovať prospech spotrebiteľa v prevažnej miere. Ak poskytovateľ úveru má riadne s odbornou starostlivosťou poskytovať úvery, teda podnikáť podľa svojho licencovaného predmetu podnikania, nemôže poskytnúť úver bez toho, aby tento úver následne aj spravoval. Ide teda o činnosť, ktorá je pre poskytovateľa úveru nevyhnutná na to, aby mohol mať prehľad o realizovaných platbách zo strany spotrebiteľa, a teda o výške svojej pohľadávky voči spotrebiteľovi. Správa úveru v prevažnej miere nesleduje záujmy spotrebiteľa, a preto predstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku.

Právne bezvýznamný je poukaz na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-621/17 zo dňa 03.10.2019. Tento rozsudok sa týkal výkladu Smernice Rady 93/13/EHS vo vzťahu k maďarskému právu a nie k právu platnému na území Slovenskej republiky. Navyše v tomto rozhodnutí Súdny dvor EÚ v súvislosti s výkladom článku 4 ods. 2 a článku 5 Smernice Rady 93/13/EHS vyslovil len to, že z požiadavky, podľa ktorej musí byť zmluvná podmienka formulovaná jasne a zrozumiteľne, nevyplýva povinnosť, aby také zmluvné podmienky, o aké ide vo veci samej, ktoré neboli individuálne dohodnuté a sú obsiahnuté v zmluve o úvere uzatvorenej so spotrebiteľmi, pričom presne určujú sumu poplatkov za správu a poplatku za poskytnutie úveru, ktoré znáša spotrebiteľ, spôsob ich výpočtu a dátum ich splatnosti, tiež podrobne špecifikovali všetky služby poskytované ako protihodnota dotknutých súm. Aj z tohto rozhodnutia vyplýva, že musí ísť o služby poskytované spotrebiteľom ako protihodnota súm obsiahnutých v zmluve o úvere. Teda musí ísť o služby sledujúce záujmy spotrebiteľa a nie dodávateľa. Explicitne je to vyjadrené v ust. § 53 ods. 4 písm. t) Občianskeho zákonníka, podľa ktorého za neprijateľné zmluvné podmienky sa považujú najmä ustanovenia, ktoré požadujú od spotrebiteľa plnenie za službu, ktorej poskytnutie dodávateľom v prevažnej miere nesleduje záujmy spotrebiteľa.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného, vzhľadom na správnosť výroku vo vzťahu k uplatnenému nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia a naň nadväzujúceho výroku o trovách konania, odvolací súd postupom vyplývajúcim z ust. § 387 C.s.p. rozsudok v tejto časti ako vecne správny potvrdil.

Zároveň v tejto časti úspešným žalobcom bola priznaná i náhrada trov odvolacieho konania proti žalovanému v rozsahu 100 % podľa ust. § 396 ods. 1, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, ods. 2 C.s.p. s tým, že o výške náhrady týchto trov rozhodne súd prvej inštancie.

Vo vzťahu k uplatnenému nároku na určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky sa síce v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, avšak z takto zisteného skutkového stavu nebol vyvodený správny právny záver. V dôsledku uvedeného bolo potrebné rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby zmeniť (§ 388 C.s.p.) a žalobe žalobcov aj v tejto časti vyhovieť. Nakoľko žalobcovia mali úspech tiež ohľadne nároku na určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky, bolo potrebné im priznať plnú náhradu trov prvoinštančného, ako aj odvolacieho konania podľa ust. § 396 ods. 1, ods. 2 v spojení s ust. § 255 ods. 1 C.s.p., pričom o výške náhrady týchto trov rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 1, ods. 2 C.s.p.).

Rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 odsek 1 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 odsek 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 odsek 1 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).